

بسم الله الرحمن الرحيم

شاخصه‌های حکمرانی سیاسی مکتب شهید رئیسی

بر پایه اصول قرآنی

زینب رضایی^۱

چکیده

مکتب شهید رئیسی (ره) در عرصه حکمرانی دارای ابعاد مختلف سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی است. آنچه که به وضوح مشخص است، این است که هر یک از این ابعاد مطرح شده در بالا بطور قطع دارای شاخصه‌هایی است و نوشته حاضر نیز درصدد بیان شاخصه‌های سیاسی حکمرانی شهید سعید دکتر آیت الله سید ابراهیم رئیسی (ره) بر مبنای آیات قرآن کریم با هدف ارائه الگوی حکمرانی اسلامی تراز انقلاب اسلامی، به روش جمع‌آوری اطلاعات به صورت کتابخانه‌ای و شیوه توصیفی-تحلیلی نگاشته شده است. از جمله شاخصه‌های حکمرانی سیاسی در عرصه داخلی می‌توان به: فسادستیزی در عرصه سیاسی، حفظ انسجام و اقتدار دولت، ترجیح منافع ملی بر منافع حزبی و عدم وابستگی به دشمن اشاره کرد و تقویت دیپلماسی منطقه‌ای و نگاه به شرق، تقویت ارتباط با کشورهای مستقل و جنبش‌های مقاومت همچون یمن و حماس در فلسطین اشغالی، ولایت‌مداری در عرصه سیاست خارجی و نیز رعایت همزمان تعامل با دنیا و عزتمندی از شاخصه‌های خارجی است.

واژگان کلیدی

مکتب، شاخصه، حکمرانی، سیاست، شهید رئیسی

^۱. طلبه سطح ۲ مدرسه علمیه شهید حسن حاج غفاری قم، ۰۹۱۹۱۷۷۹۵۶۰

مقدمه

انقلاب اسلامی ایران به عنوان یکی از تحولات برجسته قرن معاصر، با الهام از تعالیم و حیانی قرآن کریم و سیره اهل بیت عصمت و طهارت (ع) شکل گرفت. پس از پیروزی این انقلاب، نیروهای انقلابی در حوزه‌های مختلفی مانند سیاست، اقتصاد و فرهنگ برای تحقق آرمان‌های آن تلاش کردند. در این میان، حوزه سیاست به دلیل تأثیرگذاری مستقیم بر مصالح عمومی و جهتگیری کلان جامعه، جایگاهی محوری یافت. پژوهش حاضر با هدف تبیین اهمیت این حوزه، به معرفی شهید آیت‌الله سید ابراهیم رئیسی به عنوان نمونه‌ای عینی از یک سیاستمدار متعهد و قرآن‌باور می‌پردازد.

شهید رئیسی ره از چهره‌های شاخص پس از انقلاب اسلامی بود که سیره سیاسی ایشان، به ویژه در عرصه عمل به آموزه‌های قرآنی، الگویی ملموس برای سیاست‌ورزی دین‌مدارانه ارائه می‌دهد. در نگاه ایشان، سیاست نه تنها با دین در تضاد نیست، بلکه باید بر پایه اصول قرآنی و عدالت اسلامی استوار باشد. این نگرش، توهم رایج درباره «جدایی دین از سیاست» یا «ضرورت تبعیت سیاست از قواعدی غیر الهی» را به چالش میکشد.

پژوهش حاضر با اشاره به این واقعیت که گاه سیاستمداران به بهانه «ویژگی‌های خاص عرصه سیاست»، دین را از این میدان کنار می‌زنند، عملکرد شهید رئیسی ره را پاسخی عملی به این شبهه میداند. ایشان ثابت کردند که میتوان با تکیه بر مبانی قرآنی، هم به پیشرفت داخلی دست یافت و هم در عرصه بین‌المللی عزتمندانه ظاهر شد.

اگرچه مطالعاتی مانند مقاله «مبانی سیاسی قرآن کریم در تفاسیر» (بهروزی لک و دهقانی) به عدالت محوری اسلام پرداخته‌اند، یا کتاب «مهندسی سیاست» (امرای و شهاب) رابطه دین و سیاست را بررسی کرده‌اند، اما پژوهشهای مستقیم درباره سیره سیاسی شهید رئیسی به دلیل جدید بودن موضوع و نیاز به گذر زمان برای شناخت ابعاد شخصیتی ایشان، محدود است. پژوهش حاضر با تمرکز بر شاخصه‌های قرآنی در عملکرد ایشان، می‌کوشد این خلأ را پر کند.

این تحقیق با تحلیل عملکرد شهید رئیسی در دو سطح داخلی و خارجی و تطبیق آن با آیات قرآن، شاخصه‌هایی مانند «مقاومت»، «عدالت‌خواهی»، «تعامل عزتمند» و «مبارزه با استکبار» را به عنوان مبانی سیاست قرآنی معرفی می‌کند. همچنین، با استناد به منابع کتابخانه‌ای و پژوهش‌های پیشین، الگویی کاربردی برای سیاستمداران تراز نظام اسلامی ارائه می‌دهد.

الگوسازی از شخصیت‌هایی مانند شهید رئیسی، تنها یک اقدام نمادین نیست، بلکه ضامنی برای تداوم مسیر انقلاب، نهادینه‌سازی ارزشهای قرآنی در حکمرانی و مقابله با انحرافات احتمالی است. این پژوهش نشان می‌دهد که تلفیق سیاست با مبانی دینی نه تنها ممکن است، بلکه تنها راه حفظ عزت و پیشرفت جامعه در جهان امروز محسوب می‌شود.

سیاست در لغت

در لغت برای واژه سیاست مفاهیم بسیاری ذکر کرده‌اند و در فرهنگ علوم سیاسی نیز مفاهیم اصطلاحی متعددی برای آن به وجود آمده است. ما در این نوشته، نخست به مفاهیم لغوی آن اشاره‌ای می‌کنیم. سپس تعدادی از تعاریف صاحب‌نظران این رشته را درباره کلمه سیاست بررسی می‌کنیم و در نهایت به تعریف مورد نظر و تجزیه و تحلیل آن می‌پردازیم.

واژه سیاست در لغت به معنی پاس داشتن ملک، حراست و نگهداری، حکم راندن، رعیت داری، ریاست، داوری، مصلحت، تدبیر، تادیب، دوراندیشی، قهر کردن، شکنجه، عذاب، عقوبت، عدالت و غیره آمده است.

مفهوم اصطلاحی سیاست

فرهنگهای سیاسی تعاریف مختلفی از سیاست ارائه کرده، که تعدادی از آنها بازگو می‌شود:

۱. سیاست politic به معنای آنچه مربوط به شهر، اداره آن و متعلقات آن است (فرهنگ جاسمی، ص ۲۵۴).

۲. سیاست، فن حکومت بر جوامع انسانی است (روبر و ریمون آرون، نقل از فرهنگ جاسمی، ص ۲۵۴).

۳. سیاست اخذ تصمیم درباره مسائل ناهمگون است. (همان)

۴. سیاست توزیع اقتدارآمیز ارزشهاست. (همان)

۵. سیاست مجموعه تدابیری است که حکومت به منظور اداره امور کشور اتخاذ می‌کند. (فرهنگ علوم

سیاسی، علی آقا بخشی، ص ۲۰۲)

۶. هر امری که مربوط به دولت، مدیریت، تعیین شکل، مقاصد و چگونگی فعالیت دولت باشد از مقوله

امور سیاسی است». (دانشنامه سیاسی، آشوری، ص ۲۰۲)

رابطه قرآن و سیاست

بنابر اعتقاد مسلمانان قرآن کریم تنها کتابی برای بیان امور عبادی و اعتقادی آنان نیست بلکه کتابی دربردارنده دستوراتی برای تمام عرصه‌های زندگی آنان و بالاخص برای تنظیم روابط میان انسان‌ها در سطوح مختلف است از جمله تنظیم روابط سیاسی بین دولت اسلامی و سایر دولتهاست.

حال رجوع به قرآن کریم ما را با یک سری از اصول در عرصه سیاسی روبرو می‌کند و الگویی نیز از حکومت در سیره نبوی بر اساس دستورات قرآن کریم عرضه می‌کند از جمله اصول اساسی مورد توجه در قرآن دالت است که خداوند در آیه ۹۰ سوره مبارکه نحل به صراحت بیان می‌دارد که ان الله يأمر بالعدل و الاحسان این صراحت و تاکید خداوند نشانگر ن مطلب است که عدالت اساس و پایه تشکیل نظام‌های سیاسیست و عملکرد آنها در عرصه‌های مختلف من جمله رعایت در قضاوت اجرای عدالت در توزیع ثروت ملی در میان ملت و یا در مقابله با فساد و قانون گریزی و.... اصل بعدی مورد تاکید قرآن کریم لزوم مشورت با مردم است که در کلام الهی نیز مشورت روشی برای تصمیم گیری جمعی و فراهم نمودن زمینه مشارکت آنان در تمامی مسائل پیش روی ملت است چنانکه این امر در سیره پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم نیز مشاهده می‌شد به عنوان مثال حفر خندق به پیشنهاد سلمان فارسی که هویت غیر عرب داشت اما به دلیل ایمان و تقوا در سایه لطف و عنایت نبی مکرم صلی الله علیه و آله به مرتبه رسید که حضرت به نظرات او توجه داشته و فرمان اجرای آن را در برخی موارد مانند حفر خندق صادر کردند آن هم در شرایطی که جامعه عرب آن روز نه تنها توجهی به غیر عرب نداشت بلکه خود اعراب نیز تابع دستورات روسای قبایل بودند.

سومین اصل قرآنی مسئولیت پذیری حاکمان است که به تعبیر آیه ۵۸ سوره مبارکه نساء خداوند حاکمان بر مردم را امانتدارانی از سوی مردم و به انتخاب آنان می‌داند که باید پاسخگوی عملکرد خود و نحوه حکومت بر مردم باشند.

بعد از بیان اصول نوبت به بیان الگوی حکومت اسلامی می‌رسد که شاید بتوان گفت تنها حکومتی که مجال یافته بر اساس قوانین اسلام عمل کند و با استقبال و همراهی و همدلی مردم نیز همراه باشد همان حکومت شخص رسول اکرم صلی الله علیه و آله است زیرا مردم خسته از قوانین تبعیض گرایانه جاهلی به دنبال راه نجات بودند و به علاوه این نکته مهم که منافقین نیز هنوز توانی برای مخالفت نداشتند زیرا رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم هم خود شخصیتی قوی داشتند که ر مقابل آنان ایستادگی می‌کردند و هم یارانی مانند حضرت امیر مومنان علی بن ابیطالب علیه السلام و عمار و شخصیت‌های بزرگ و اثرگذار در عرصه‌های مختلف در کنار خود داشتند که مانع از هرگونه کارشکنی منافقین می‌شدند به علاوه آنچه که در

این برهه نمودی فوق العاده داشت این بود که پیامبر به عنوان حاکم الهی نظامی را بر پایه وحدت اجتماعی و قوانین اسلامی پایه گذاری نمودند.

و اگرچه در این برهه پیمانی با یهودیان و دیگر قبایل امضا شد اما قوانین اسلام توسط رسول خدا صلی الله علیه و آله به عنوان حاکم اسلامی اجرا شد و عزت مسلمانان حفظ گردید و یهود نیز صرفاً با پرداخت جزیه ه عنوان بخشی از اهل کتاب در جامعه اسلامی و در سایه سار امنیت آن زندگی می کردند مطلب حاضر به دنبال بررسی ابعاد مختلف عملکرد رسول خدا نیست و مجالی هم برای بیان آن نیست زیرا خود موضوعی عظیم است که نیاز به بررسی و تحلیل در نوشته ای جداگانه دارد و از حوصله این بحث خارج است پس به همین مقدار از اصول و مطالب مربوط به این دوران بسنده می شود زیرا هدف تنها اشاره به این مطلب بود که حکمرانی اسلامی قطعاً جدای از سبک و سیره زندگی رسول خدا در اجرای قوانین اسلام نیست.

سیاست داخلی

اگر کشور را مانند یک انسان در نظر بگیریم سیاست داخلی در آن در حکم رگ های حیاتی این انسان خواهد بود و نقشی محوری در حیات، نشاط و پویایی کشور ایفا می کند.

بسیاری از تصمیمات اقدامات و تعاملاتی که به طور مستقیم بر زندگی روزمره مردم اثر دارد وابسته به همین بخش از سیاست است و به همین دلیل دین مبین اسلام و قرآن کریم نیز قطعاً آموزه هایی در این زمینه دارند آنچه که در این بین اهمیت دارد عمل به این آموزه ها در عرصه سیاست است و این نکته حائز اهمیت است که در راس دولت و مسئول گویی تو از گویی من چیزش بالاتر اجرای دولت شخصی قرآنی و عامل به آموزه های قرآن کریم در این زمینه باشد.

در این پژوهش سخن از شهید آیت الله سید ابراهیم رئیسی ره، رئیس جمهور قرآنی است که ایشان در عملکرد نحوه سیاست گذاری خود به تلفیق مبانی سیاسی و اندیشه های سیاسی اسلام پرداخت که قطعاً به دلیل دستاوردهای عظیم ایشان در نتیجه چنین عملکردی و نیز توجه به جایگاه ایشان در نظام اسلامی و تأکید ویژه و فراوان ایشان بر عمل براساس ارزش های اسلامی، بررسی مبانی قرآنی اندیشه های سیاسی ایشان برای نسل جوان و مدیران کشور راهگشا و الهام بخش خواهد بود که در ادامه پژوهش حاضر به بررسی برخی از این دستاوردها در این عرصه خواهد پرداخت.

۱. فسادستیزی در عرصه سیاسی:

دَرَجَاتٍ؛ خداوند... و کسانی را که علم به آنان داده شده درجات عظیمی می‌بخشد» در تفسیر نمونه ذیل همین آیه سه نکته مهم ذکر شده: نکته اول علم، هدیه و تفضّل الهی است. اَوْتُوا الْعِلْمَ.. نکته دوم صاحبان علم و دانش، باید در جامعه اسلامی از جایگاه بالا و والایی برخوردار باشند «وَالَّذِينَ اَوْتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ» و آخرین نکته نیز در رابطه با پاداش عمل دانشمند است که، پاداش بیشتری دارد «يَرْفَعِ اللَّهُ... الَّذِينَ اَوْتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ» (قرائتی؛ مرکز فرهنگی درس‌هایی از قرآن، ۱۳۸۳ ش، ج ۱)

رهبر معظم انقلاب اسلامی حضرت آیت الله امام خامنه‌ای حفظه الله نیز در فرمایشی در دیدار اساتید دانشگاه‌ها فرمودند: نگذارید حرکت علمی کشور متوقف شود. باید همه مراقبت کنند که فضای دانشگاه به سمت مسائل پوچ حرکت نکند. گفتمان علم و گفتمان پیشرفت علمی و گفتمان پیشرفت عمومی کشور بر دانشگاه‌ها همچنان حاکم باشد. (سایت //farsi.khamenei.ir/ دیدار با اساتید دانشگاه‌ها، ۱۳۹۲/۵/۱۷)

بعد از روی کار آمدن دولت سیزدهم رئیس دولت بهره‌گیری از رهنمود قرآن کریم و در راستای عمل به فرمایش مقام عظمای ولایت اقداماتی را انجام دادند که می‌توان به عنوان نمونه امضای تفاهمنامه مشترک دانشگاه تهران و نانجینگ چین را بیان نمود در چهارم آبان ماه ۱۴۰۲ تفاهمنامه همکاری بین این دو دانشگاه در دو سطح کارشناسی ارشد و دکتری و ایجاد مدارک مشترک دوگانه به مدت ۵ سال بر اساس فعالیت‌های تحقیقاتی مشترک تبادل اعضای هیئت‌های علمی و دانشجویان و مواد آموزشی و در نهایت نظارت مشترک بر پایان‌نامه‌ها در این ۲ سطح منعقد شد. مقامی رئیس دانشگاه تهران در همین زمینه بیان کرد: «دیپلماسی علمی می‌تواند حلقه اتصال بین بندها و بخش‌های مختلف توافق راهبردی بین ایران و چین باشد، زیرا هر توافقی بدون توجه به جنبه‌های علمی آن ماندگار و پایدار نخواهد بود» (خبرگزاری ایرنا، ۴ آبان ۱۴۰۲، کد خبر ۸۵۲۷۱۶۰۹)

۴_ رعایت همزمان تعامل و عزتمندی:

آخرین نمونه از عملکرد شهید دکتر رئیسی ره در عرصه سیاست خارجی که در اینجا به ذکر آن می‌پردازیم بحث رویکرد دولت سیزدهم در سیاست خارجی است که همزمان با حفظ عزت و کرامت ملت شریف ایران به تعامل با دنیا پرداخت.

الف. مذاکرات هسته‌ای با حفظ اصول عزتمندانه آیه ۱۳۹ سوره مبارکه آل عمران بر برتری مؤمنان بر کفار اشاره دارد و خداوند متعال در این آیه می‌فرماید: «وَلَا تَهِنُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَنْتُمُ الْأَعْلَوْنَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ؛ و [در انجام فرمان‌های حق و در جهاد با دشمن] سستی نکنید و [از پیش آمدها و حوادث و سختی‌هایی که

به شما می رسد] اندوهگین مشوید که شما اگر مؤمن باشید، برترید.» چند نمته تفسیری نیز در ذیل آیه شریفه مورد اشاره قرار می گیرد: نخست: در سایه ایمان، می توان بر همه جهان غالب شد. «أَنْتُمْ الْأَعْلَوْنَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ» نکته بعدی این است که پیروزی و شکست ظاهری ملاک نیست، برتری به خاطر عقاید صحیح و تفکر سالم اصل است «وَأَنْتُمْ الْأَعْلَوْنَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ» و آخرین نکته مورد اشاره اینست که در جهان بینی مادی، عامل پیروزی سلاح و تجهیزات است، ولی در بینش الهی، عامل پیروزی ایمان است «إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ» (قرآنی؛ مرکز فرهنگی درسهایی از قرآن، ۱۳۸۳ ش، چاپ یازدهم)

شهید رئیسی ره در مذاکرات با طرف های بین المللی به خصوص در بحث هسته ای بر حفظ حقوق مسلم ایران تاکید فراوانی داشتند گرچه ایشان پیگیر مذاکرات وین برای احیای برجام بر اساس حفظ منافع ملی بودند اما همواره فشارهای خارجی که به دنبال ایجاد رعب ر طرف ایرانی و با دار نمودن او رها کردن حقوق مسلم و قطعی ایران بود را رد می کردند و نه تنها در این زمینه کوتاهی از سوی ایشان صورت نگرفت بلکه به اذعان آقای اسلامی رئیس وقت سازمان انرژی اتمی این سازمان در زمان دولت سیزدهم فعال تر شده و در مواردی از حالت مطالعاتی خارج و وارد مرحله عملیاتی شد و به پیشرفت هایی نیز دست یافت. در ۲۳ خرداد ۱۴۰۳ رئیس سازمان انرژی اتمی در مصاحبه با خبرگزاری ها به صراحت بیان کرد زمانی که دولت شهید رئیسی بر سر کار آمد با بدعهدی طرف غربی در برجام مواجه بودیم؛ همچنین رویه صنعت هسته ای در سال های گذشته متکی بر تحقیقات و به شکل غیر صنعتی بود اما با روی کار آمدن دولت سیزدهم وارد فاز تحقیقات پرسرعت، صنعتی شدن و تجاری شدیم. وی در ادامه تاکید کرد: در دولت سیزدهم شاهد رشد تصاعدی چند صد درصدی در همه حوزه های صنعت هسته ای بودیم (خبرگزاری مهر، ۲۳ خرداد ۱۴۰۳، کد خبر: ۴۷۷۷۷۰۳)

ب. حضور فعال و با حفظ کرامت ملی در مجامع بین المللی آنچه که در قرآن کریم بر آن تاکید فراوانی شده نقش ایمان در حفظ عزت و کرامت مومنین است از جمله خداوند در آیه ۸ سوره مبارکه منافقون می فرماید: «وَلِلَّهِ الْعِزَّةُ وَلِرَسُولِهِ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَلَكِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَا يَعْلَمُونَ» در حالی که عزت و اقتدار برای خدا و پیامبر او و مؤمنان است، ولی منافقان [به این حقیقت] معرفت و آگاهی ندارند.» امام صادق علیه السلام فرمود: خداوند امور مسلمانان را به خودشان واگذارده ولی اجازه ذلیل کردن خود را به آنان نداده است: «وَلَمْ يَفُوضْ إِلَيْهِ أَنْ يَكُونَ ذَلِيلًا»، سپس آیه «وَلِلَّهِ الْعِزَّةُ وَلِرَسُولِهِ وَلِلْمُؤْمِنِينَ» را تلاوت فرمود (کافی، ج ۵، ص ۶۳) در تفسیر نمونه ذیل این آیه بیان شده است که تنها منافقان مدینه نبودند که این سخن را در برابر مؤمنان مهاجر گفتند بلکه قبل از آنها نیز سران قریش در «مکه» می گفتند: اگر این گروه اندک مسلمان فقیر را در

محاصره اقتصادی قرار دهیم، یا از مگه بیرونشان کنیم، مطلب تمام است! امروز نیز دولتهای استعماری به پندار این که خزائن آسمان و زمین را در اختیار دارند می‌گویند ملت‌هائی را که در برابر ما تسلیم نمی‌شوند باید در محاصره اقتصادی قرار داد تا بر سر عقل آیند و تسلیم شوند! این کوردلان خبر ندارند که با یک اشاره خداوند تمام ثروتها و امکاناتشان بر باد می‌رود و عزت پوشالی آنها دستخوش فنا می‌گردد. (برگزیده تفسیر نمونه، ج ۵، ص ۱۹۴)

بررسی سیره سیاسی شهید رئیسی ره در طول حیات سیاسی‌شان نشان دهنده اتکایشان بر مبانی قرآن و بیانگر ایمان ایشان به وعده خدا بود این شهید سعید و عزیز ولایت در تمامی سفرهای خارجی در قامت ریاست جمهوری اسلامی ایران جمله حضور در مجمع عمومی سازمان ملل اجلاس‌های منطقه‌ای مانند اجلاس سران کشورهای اسلامی یا در دیدارها و مذاکرات با سران کشورها همواره بر حفظ عزت ملی و کرامت مسلمانان و مومنان تاکید داشتند و توجه خاصی نسبت به این مسئله می‌نمودند ایشان خود در یک تیر ماه ۱۴۰۰ در جمع زائران و مجاوران در صحن پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم در بارگاه منور رضوی بیان داشتند در هیچ نشست و گفتگویی نباید کرامت و عزت مردم مخدوش شود در سیاست داخلی و خارجی و در نوع تعامل با دنیا محورمان حفظ کرامت ملت ایران خواهد بود (خبرگزاری بین‌المللی قدس، ۱ تیرماه ۱۴۰۰، شناسه مطلب ۳۷۷۲۸۴)

این رویکرد دولت سیزدهم در عرصه سیاست خارجی و عملکرد شهید آیت الله سید ابراهیم رئیسی ره مورد رضایت مقام معظم رهبری حفظه الله قرار گرفت و ایشان در دیدار اعضای هیئت دولت سیزدهم بعد از شهادت این شهید بزرگوار در ۱۷ تیرماه ۱۴۰۳ فرمودند: «یک نقطه برجسته دیگری که در ایشان وجود داشته اینست که در سیاست خارجی دو خصوصیت را ایشان با هم و در کنار هم رعایت می‌کرد؛ یکی تعامل، یکی عزتمداری و عزتمندی (سایت مقام معظم رهبری، ۱۷ تیرماه ۱۴۰۳، دیدار با اعضای هیئت دولت سیزدهم)

نتیجه‌گیری

نتیجه حاصل از نوشتار حاضر این است که شاخصه‌های مورد نیاز شناخت حکمران تراز انقلاب در عرصه سیاسی باید بر پایه آیات الهی باشد. گرچه شاخص‌های قرآنی در این رابطه فراوانند اما تنها به برخی از این موارد در این نوشته مورد بررسی قرار گرفته است: از جمله در عرصه سیاست داخلی شاخصه‌هایی نظیر فساد ستیزی، حفظ انسجام و اقتدار دولت، ترجیح منافع ملی بر منافع حزبی، گفتگو و تشکیل جلسات

مشترک با نمایندگان تمام گروه‌های سیاسی، عدم وابستگی به دشمن، تقویت تولید داخلی و خودکفایی کاهش وابستگی به نفت و توسعه اقتصاد مقاومتی، توسعه مناطق آزاد تجاری-صنعتی و در عرصه سیاست خارجی مواردی مانند پابندی به اصول انقلاب، حمایت از فلسطین و مخالفت قاطع با رژیم صهیونیستی، تقویت ارتباط با کشورهای مستقل و جنبش‌های مقاومت، تقویت دیپلماسی منطقه‌ای و نگاه به شرق، عضویت در سازمان‌های اقتصادی شرق (بریکس و شانگهای) ولایت‌مداری در عرصه سیاست خارجی، رعایت همزمان تعامل و عزتمندی و حضور فعال و با حفظ کرامت در مجامع بین‌المللی است که با مراجعه به قرآن کریم و تفاسیر علما در این زمینه به دست می‌آید هنگامی که این شاخصه‌ها با مراجعه به کلام الهی شاخصه‌ها به دست آمد و معیار و میزان در اختیار ما قرار داد تا افراد را به وسیله آن بسنجیم قطعاً نتیجه حاصل از توجه به این معیارها و حرکت جامعه در راستای شناخت حکمران مطلوب برای نیل به تمدن اسلامی نیز جهتی قرآنی و اسلامی می‌یابد و تشخیص حکمران مطلوب قرآنی نیز توسط اقشار مختلف جامعه امکان‌پذیر خواهد بود.

فهرست منابع

قرآن کریم

نهج البلاغه

۱. آرون، ریمون، مترجم: پرهام، باقر، (۱۳۹۳)، مراحل اساسی سیر اندیشه در جامعه شناسی، چاپ ۸، شرکت انتشارات علمی و فرهنگی (آموزش انقلاب اسلامی).
۲. آشوری، داریوش، (۱۴۰۴)، دانشنامه سیاسی، چاپ ۳۶، انتشارات مروارید.
۳. آقا بخشی، علی اکبر، (۱۳۸۷)، فرهنگ علوم سیاسی، چاپ ۲، چاپار.
۴. جاسمی، محمد، جاسمی، بهرام، (۱۳۵۸)، فرهنگ علوم سیاسی، بی جا، گوتنبرگ.
۵. قرائتی، محسن، (۱۳۸۳)، تفسیر نور، مرکز فرهنگی درس‌هایی از قرآن، چاپ یازدهم، تهران.
۶. کلینی، محمد بن یعقوب بن اسحاق (۱۳۹۳)، اصول کافی، چاپ ۴، دارالکتب.
۷. مکارم شیرازی، ناصر، (۱۳۹۷)، برگزیده تفسیر نمونه، بی جا، دارالکتب الاسلامیه.
۸. خبرگزاری ایرنا
۹. ایسنا (خبرگزاری دانشجویان ایران)

۱۰. خبرگزاری ایکنا

۱۱. خبرگزاری تابناک

۱۲. خبرگزاری دانشجو

۱۳. خبرگزاری شانا

۱۴. روزنامه کیهان

۱۵. خبرگزاری مشرق.

۱۶. خبرگزاری مهر

۱۷. سایت انتخاب www.entekhab.ir

۱۸. سایت مرکز پژوهش‌های مجلس <http://rc.majlis.ir>

۱۹. سایت <http://farsi.khamenei.ir>

۲۰. سایت مقام معظم رهبری <http://www.leader.ir>

۲۱. سایت نهاد ریاست جمهوری <http://president.ir>